

Уважене судије Републике Србије, као кандидат за изборног члана из реда судија прекршајних судова и Прекршајног апелационог суда који ће уколико буде био изабран као део колегијалног органа односно Високог савета судства доносити одлуке које се односе на све вас, излажем вам

ПРОГРАМ ЗА ИЗБОР ИЗБОРНОГ ЧЛАНА ВИСОКОГ САВЕТА СУДСТВА ИЗ РЕДА СУДИЈА ПРЕКРШАЈНИХ СУДОВА И ПРЕКРШАЈНОГ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА

кандидата Наташе Миленковић, судије Прекршајног апелационог суда

Руководећи се надлежношћу Високог савета судства и обавезом сачињавања Програма кандидата, а на основу искуства које имам након 23 година рада у области прекршајног права, сачинила сам овај Програм са виђењем тренутног стања у прекршајним судовима и Прекршајном апелационом суду и предлогом решења за унапређење рада поменутих судова у основним цртама кроз активности Високог савета судства, али и унапређење рада свих осталих судова.

Високи савет судства је независан државни орган који обезбеђује и јемчи независност суда, судије, председника суда и судија поротника као уставне категорије, због чега се ова улога мора истаћи као основна и најбитнија тачка Програма јер све активности Високог савета судства представљају инструменте за њено остваривање. Сведоци смо великог изазова у данашњем друштву за остваривање пуне независности судства као гране власти, али Високи савет судства својим начином рада има могућности да ову обавезу оствари. Сам појам независности судства може бити остварен уколико се обезбеде сви услови за законит и неометан рад судија и судова и то кроз решавање следећих питања: избор судија и председника судова кроз ефикасан и бржи поступак, забране непримереног утицаја на рад судија и суда, побољшања материјалног положаја судија и судског особља, обезбеђивање сталне обуке судија и судијских помоћника, спровођење вредновања рада судија и председника судова, решавања проблема преоптерећености судова бројем предмета, повећања поверења јавности у рад судова, давање мишљења на измену постојећих закона и доношењу нових и доследно спровођење свих осталих активности из надлежности Високог савета судства.

Избор судија и председника судова кроз ефикасан и бржи поступак

Једна од основних надлежности Високог савета судства јесте свакако избор судија и председника судова, који директно утиче на независно и непристрасно судство, какво заслужују грађани Републике Србије. Чињеница је да ће у наредном периоду доћи до смене генерација у српском правосуђу одласком већег броја судија у пензију, због чега је избор нових колега изузетно битан задатак. Значајна је околност да се избор по важећем Закону о судијама спроводи искључиво од стране Високог савета судства и то на сталну судијску функцију, те је управо задатак Савета да искључиво за судије бира кандидате који својим резултатима, радним искуством, ставом, стручношћу, достојношћу и оспособљеношћу указују да ће бити судије од интегритета.

Што се тиче кандидата из редова судија који конкуришу за непосредно виши суд или суд друге надлежности, мишљења сам да се треба поклонити пажња

результатима рада и вршити њихова анализа која може у битном указати на стручност и оспособљеност судије, а како сада изборне чланове Савета чине судије из судова свих надлежности ти чланови могу допринети прецизнијем тумачењу резултата рада кандидата у односу на врсту суда из кога долазе. У погледу оцене стручности, оспособљености и достојности кандидата, мислим да треба више пажње обратити на начин давања мишљења седнице свих судија суда из кога долазе кандидати и да мишљење седнице треба формирати на тај начин да се седница изјасни о раду сваког кандидата појединачно, како би чланови Савета могли да стекну јаснији увид у њихову стручност, оспособљеност и достојност.

Посебно указујем да је досадашња пракса показала да су се кандидати који долазе из прекршајних судова ретко бирали за судије судова опште надлежности, иако су у највећем броју ти кандидати имали радног искуства у судовима опште надлежности пре избора за судије прекршајних судова, или пре обављања послова судијских помоћника у прекршајним судовима. Због тога ћу се залагати да се кандидати из редова прекршајних судова учине равноправним са осталим кандидатима.

У погледу избора председника судова, мишљења сам да кандидати морају показати изузетно познавање прописа којима се регулише рад судске управе и Судског пословника, као и прописа о раду, а да својим програмима и представљањем треба да искажу своју визију руковођења судом и решења за рад свих организационих делова суда, који би указали на способност да истим руководе.

Забрана непримерног утицаја на рад судија и суда

Институт забране непримереног утицаја на рад суда је дефинисан Уставом Републике Србије, а у пуној дефиницији је одређен чланом 8 Закона о уређењу судова, где се у ставу првом наводи да је ради очувања ауторитета и непристрасности суда забрањен непримерени утицај на судију у вршењу судијске функције, нарочито сваки облик претње и принуде према судији, коришћење јавног положаја, медија и јавног иступања, којима се утиче на ток и исход судског поступка, а такође је забрањен и сваки други непримерени утицај на суд, као и притисак на учесника у судском поступку.

Иако је првенствено дефинисано да се забрана односи на непримерен утицај на ток и исход поступка, ради обезбеђивања непристрасности судија, не треба занемарити да је другим делом наведеног члана опредељено да је забрањен и сваки други непримерен утицај на суд, односно учеснике у поступку, чиме се чува ауторитет суда. Када се узме у обзир чињеница о неретком непримереном коментарисању и нападу на рад судова и конкретних судија путем медија и друштвених мрежа, који долазе од представника других грана власти и јавности, јасно је да се таква понашања морају узети у детаљно разматрање од стране Високог савета судства уз сагледавање свих последица такве врсте утицаја на рад суда, а затим донети мере за спречавање даљег непримереног утицаја ако се утврди да је он постојао, јер се тиме оснажује ауторитет судске власти, а уједно се може утицати на судије да истрају у обавези очувања своје непристрасности.

Побољшање материјалног положаја судија и судског особља

Као један од основних услова за остваривање независности и непристрасности судија јесте свакако побољшање материјалног положаја судија, али ништа мање ни материјалног положаја судског особља. Сам Закон о судијама је ово право предвидео као основ за достојанство судијске функције, а уједно и за одговорност коју та функција носи са собом. Код овог питања се не сме занемарити чињеница да је судијска функција неспојива са другим функцијама и пословима.

Свест о околностима које су се увек истицале као разлог висине постојећих плата и пензија, не треба да спутава Високи савет судства да покаже упорност и истрајност приликом предлагања обима и структуре буџетских средстава за текуће расходе у које спадају и плате судија, о којима Високи савет судства преговара приликом утврђивања буџета за наредну годину. Та средства, према пројекцији коју Високом савету судства достављају сви судови морају бити довољна за несметан рад судова.

У погледу пензија судија неопходно је иницирати измену Закона о пензијском и инвалидском осигурању и предложити решење које ће осигурати право на достојну пензију, јер је и сам Закон о судијама и право на пензију везао за достојанство судијске функције и њену одговорност.

Што се тиче судија Прекршајног апелационог суда и прекршајних судова, чињеница на коју се указује већ 15 година је потпуно неразумевање материјалног положаја судија ових судова, која се осликава кроз најнижу платну групу и коефицијент прекршајних судова и платни коефицијент судија Прекршајног апелационог суда који није адекватан суду републичког ранга. Судије су уназад годинама указивале на ову неједнакост која није аргументована, а која има значајан утицај на то да се судије наведених судова осећају неоправдано оштећене и маргинализоване у односу на остале колеге. Иначе судије прекршајних судова су у највећем броју судова преоптерећене предметима, укључујући и Прекршајни апелациони суд, а у вези са кратким роковима застарелости јавља се велики притисак у раду судија које неједнаким материјалним положајем не могу бити мотивисане да уложе додатни напор који се од њих очекује, како би се поступци окончали у предвиђеним роковима. Неједнак материјални статус и знатно мања плата утиче на поимање судија прекршајних судова као судија мање стручности и оспособљености, што је нетачно и ствара лошу слику у стручној јавности и међу грађанима.

На крају ништа мање битан задатак Високог савета судства јесте указивање на проблем ниских зарада судског особља које су довеле до тога да се на јавним конкурсима за рад у судовима не пријављује довољно кандидата (за радна места судијских помоћника, записничара, уписничара и намештеника) имајући у виду да су почетне плате запослених са средњом школом у износу минималне зараде. Судско особље је од изузетне важности у сваком суду, без њих судска власт не би могла да оствари своју сврху, а стварност нам указује да је постојеће судско особље оправдано демотивисано да обавља послове који такође носе не тако мали степен одговорности, као и да је велики проблем недовољан број судског особља.

Обезбеђивање сталне обуке судија и судијских помоћника

Значај сталне едукације је изузетно важан за обављање судијске функције, која подразумева и размену искустава са колегама и упознавање са различитим материјама у којима поступају судије. Ово се такође односи и на судијске помоћнике којима се на тај начин пружа прилика да се стручно усавршавају за обављање судијске функције.

У погледу прекршајних судова, важност обуке је велика јер судије Прекршајног апелационог суда и прекршајних судова у свом раду примењују више од 300 закона и више од 800 подзаконских аката. Области у којима се поступа (саобраћај – саобраћајне незгоде и употреба тахографа, инспекције, јавне финансије, пореска област, девизно пословање, царине, заштита животне средине, заштите података о личности, информација од јавног значаја, јавних набавки...) често изискују посебна стручна знања која могу да се стекну обукама и усавршавањем из конкретних области и у којима најчешће није нужно прибавити налаз и мишљење вештака као стручног лица. Поред тога имајући у виду динамику доношења нових прописа, технолошки развој и дигитализацију, који предвиђају неке нове прекршаје као кажњива дела, сталне обуке добијају на значају.

У оквиру овог сегмента указала бих и на проблем нередовног пријема у радни однос приправника у судовима, односно пријема у недовољном броју, због чега младим колегама које би желели да се стручно усавршавају у судовима ради стицања услова за полагање правосудног испита једино преостаје да волонтирају, па околност да неће бити плаћени за свој рад додатно доприноси удаљавању најбољих кадрова од судства. Тиме правосуђе губи младе кадрове који и поред своје жеље да своје прво искуство стекну у суду нису мотивисани да волонтирају.

Спровођење вредновања рада судија и председника судова

Правилник о вредновању рада судије и председника суда (Сл. гласник РС, број 34/24) почиње да се примењује од 01. јануара 2026. године и овим Правилником, а у складу са важећим Законом о судијама, су потпуно промењени критеријуми за вредновање рада у односу на досадашње критеријуме. Како би се Правилник спровео у пуном обиму битно је по избору чланова комисија за вредновање, спровести обуку чланова у сарадњи са Правосудном академијом у складу са чланом 31 Правилника.

Решавање проблема преоптерећености судова бројем предмета

Одређени број судова у Републици Србији је преоптерећен бројем предмета у раду, због чега је потребно пронаћи решења која би довела до смањења броја предмета у тим судовима. Нека од решења су свакако редовнији и благовремени избори судија и њихово спровођење у што разумнијем року, разматрање могућности нове мреже судова, ангажовање полазника Правосудне академије, увећање плата судија по основу повећаног броја предмета у раду, делегација месне надлежности, привремено упућивање судије у други суд.

Што се тиче Прекршајног апелационог суда и прекршајних судова, ситуација указује да су Прекршајни апелациони суд и одређен број прекршајних судова

преоптерећени предметима, да се ради о предметима где је у највећем броју кратак рок застарелости поступка (2 године од дана извршења прекршаја), што као резултат може да има већи број застарелих поступака због немогућности судија да по истим поступа. Додатни проблем представљају извршни предмети имајући у виду да судије прекршајних судова поред својих сопствених предмета извршавају и коначне и извршне прекршајне налоге које издају органи управе, а такође извршавају и одлуке појединих органа управе.

Немогућност благовременог поступања у преоптерећеним прекршајним судовима последица је између осталог и недостатка судског особља, нарочито у извршном поступку, што се такође мора имати у виду приликом налажења решења, а неретко су присутни проблеми смештајних капацитета и недостатка средстава за рад.

Повећања поверења јавности у рад судова

Високи савет судства може значајно да допринесе да се поверење у рад судова од стране јавности повећава тиме што ће бирати достојне судије од интегритета, радити на томе да судије поштују Етички кодекс, остваривати отворену комуникацију са јавношћу и медијима, анализирати рад судова и судија кроз извештаје о раду суда и вршити контролу судова и учинити доступним јавности све резултате рада.

Давање мишљења о изменама постојећих или доношењу нових закона који уређују положај судије, организацију и поступање суда, као и других системских закона које суд примењује или је од значаја за обављање судијске функције

Спровођењем ове надлежности Високи савет судства би омогућио делотворније обављање судијске функције у свим судовима. Што се тиче области прекршајног права нужно је указати на хитност доношења новог Закона о прекршајима и решавања спорних питања око положаја малолетних учиниоца прекршаја, као и регулисање поступка извршења који није у потпуности уређен постојећим прописима, а што представља препреку за постизање циљева изрицања прекршајних санкција.

Закључак:

Изнетим Програмом сам се осврнула на неке од суштинских надлежности Високог савета судства чијим би се доследним спровођењем побољшали положај судија и рад судова у Републици Србији, а сматрам да је најбитније од свега да чланови Високог савета судства постигну сагласност око најбољих решења који ће допринети да судови остваре своју функцију у потпуности.

Наташа Миленковић
судија Прекршајног апелационог суда